

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๓๔๑/๒๕๖๗

เรื่อง สิทธิชุมชนและสิทธิในข้อมูลข่าวสาร กรณีร้องเรียนคัดค้านการขอประทานบัตร
เหมืองแร่ [REDACTED] ในพื้นที่ [REDACTED] อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ผู้ร้อง [REDACTED]

ผู้ถูกร้อง [REDACTED]

ที่ ๑

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเลย

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ตามคำร้องที่ ๑๙/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๘
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำขอประทานบัตรที่ [REDACTED] ทำเหมืองแร่ [REDACTED] ในพื้นที่
[REDACTED] อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็น
ของประชาชน เพื่อประกอบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact
Assessment: EIA) และผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชน ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม
เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร พ.ศ. ๒๕๖๑
ผู้ร้องเห็นว่าการจัดรับฟังความคิดเห็นของผู้ถูกร้องทั้งสอง เป็นขั้นตอนที่เร่งรัดโดยให้ประชาชนทราบข้อมูล
น้อยที่สุด นอกจากนี้ พื้นที่ทำเหมืองแร่ยังไม่ชัดเจน และมีการแจกเงินประชาชนเพื่อให้ความเห็นชอบ
ต่อการทำเหมืองแร่ ซึ่งกลุ่มของผู้ร้องไม่ประสงค์ให้ทำเหมืองแร่ในพื้นที่ เนื่องจากห่วงกังวลเรื่องผลกระทบ
ด้านสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำธรรมชาติ และอากาศที่เป็นพิษจากฝุ่นละออง จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐
และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบ

/การละเมิด...

การละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือผู้ร้อง ด่วนที่สุด ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗ และลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๗ ถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๒ หนังสืออำเภอเชียงคาน ที่ ลย ๐๔๑๘.๑/๑๐๐๕ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๓ หนังสือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเลย ที่ ลย ๐๐๑๔.๓/๓๙๒ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ หนังสือจังหวัดเลย ที่ ลย ๐๐๓๔(๔)/๔๘๙๗ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ บันทึกข้อเท็จจริงการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๗ ณ ██████████ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

๒.๑.๖ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๗ และลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๗ รายงานการประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ ห้องประชุมเทศบาล ██████████ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๗

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

๑) ผู้ร้อง ██████████ ซึ่งอยู่ติดกับ ██████████ ในตำบลเดียวกัน ผู้ร้องเห็นว่า หากมีการประกอบกิจการเหมืองแร่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ฝุ่นละออง สารหนูจากการแตงแร่ และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากพื้นที่ประกอบกิจการเหมืองแร่อยู่ติดกับลำห้วย ██████████ ไม่ถึง ๑๐ เมตร

๒) ██████████ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๖ คัดค้านการขอประทานบัตรของผู้ถูกร้องที่ ๑ จากนั้นมีหนังสืออีกหนึ่งฉบับจากกลุ่ม ██████████ ซึ่งมีชื่อกลุ่มของผู้ร้อง ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๗ ขอยกเลิกหนังสือการคัดค้านฉบับแรก ประชาชนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างมาทำหน้าที่ประสานงานกับชุมชนให้การยอมรับว่าเป็นผู้จัดทำหนังสือนั้น ต่อมามีการเจรจาให้ประชาชนถอนชื่อการคัดค้าน โดยจะให้เงินตอบแทนคนละ ๑,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ประชาชนที่มีรายชื่อและลายมือชื่อท้ายหนังสือยกเลิกการคัดค้านหลายรายให้ข้อมูลว่าไม่ทราบเรื่องมาก่อน และไม่ได้อายมือชื่อตามที่ปรากฏ

/๓) เมื่อประมาณ...

๓) เมื่อประมาณเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ มีบุคคลซึ่งอยู่ในชุมชน [REDACTED] แจกเงินแก่ประชาชน (ครอบครัวละ ๕๐๐ บาท) เพื่อให้เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็น และให้ความเห็นชอบต่อการทำเหมืองแร่เหล็ก

๔) ผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการจัดทำรายงาน EIA โครงการเหมืองแร่ [REDACTED] ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๗ ณ ศาลาประชาคม [REDACTED] และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๗ ณ [REDACTED] ซึ่งการจัดประชุมทั้ง ๒ ครั้ง พบปัญหา ดังนี้

(๑) ไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน แต่เร่งรัดขั้นตอนโดยให้ประชาชนทราบข้อมูลน้อยที่สุด และพื้นที่ทำเหมืองแร่ยังไม่ชัดเจน อีกทั้งประชาชนมีความห่วงกังวลต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำธรรมชาติ

(๒) ให้ประชาชนแสดงบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อลงทะเบียนเข้าร่วม แต่บริเวณหัวกระดาษของใบลงทะเบียนไม่ระบุหัวข้อการประชุม และไม่ได้ชี้แจงผลกระทบจากการประกอบกิจการให้ทราบอย่างชัดเจน

(๓) แม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่าจะศึกษาหาเส้นทางรถขนส่งแร่ใหม่ โดยไม่ใช้เส้นทางร่วมและผ่านชุมชน แต่ประชาชนยังห่วงกังวลผลกระทบที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ ในรายงาน EIA ยังไม่ได้ระบุสำนักสงฆ์ [REDACTED] ซึ่งอยู่ในพื้นที่รัศมี ๓ กิโลเมตรจากเหมืองแร่

๕) ผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของชุมชน เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ณ ศาลาประชาคม [REDACTED] ซึ่งมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าร่วมสังเกตการณ์ แต่การจัดรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงรอบด้าน

๖) ผู้ร้องได้ส่งมอบหลักฐานเป็นคลิปเสียงและคลิปวิดีโอที่มีการจ่ายเงินให้กับประชาชน ซึ่งมีบุคคลในชุมชนเป็นผู้จ่ายเงิน โดยกล่าวว่าเป็นเงินจากผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ให้แจกจ่ายครอบครัวละ ๕๐๐ บาท เพื่อเข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นและให้ความเห็นชอบต่อการทำเหมืองแร่ รวมทั้งจ่ายเงินตอบแทนแก่ประชาชนที่ถอนรายชื่อออกจากการลงชื่อคัดค้าน อีกคนละ ๑,๐๐๐ บาท นอกจากนี้ ยังเสนอจ่ายเงินให้กับตัวแทน [REDACTED] ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อขอให้ถอนรายชื่อในหนังสือคัดค้าน ฉบับลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๖

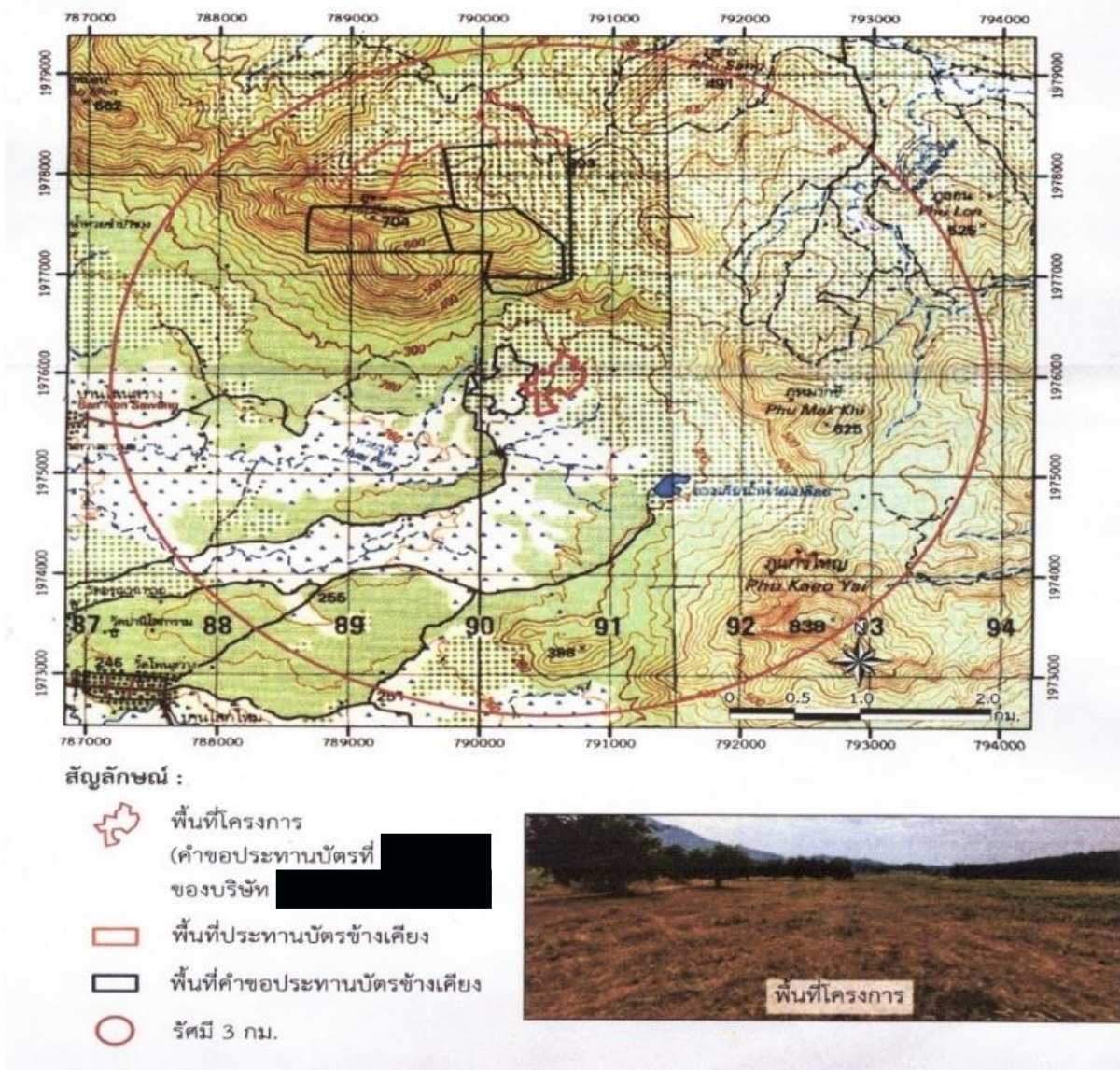
๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงเกี่ยวกับการยื่นคำขอประทานบัตรและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการจัดทำรายงาน EIA ดังนี้

/(๑) ลักษณะ...

(๑) ลักษณะทั่วไป

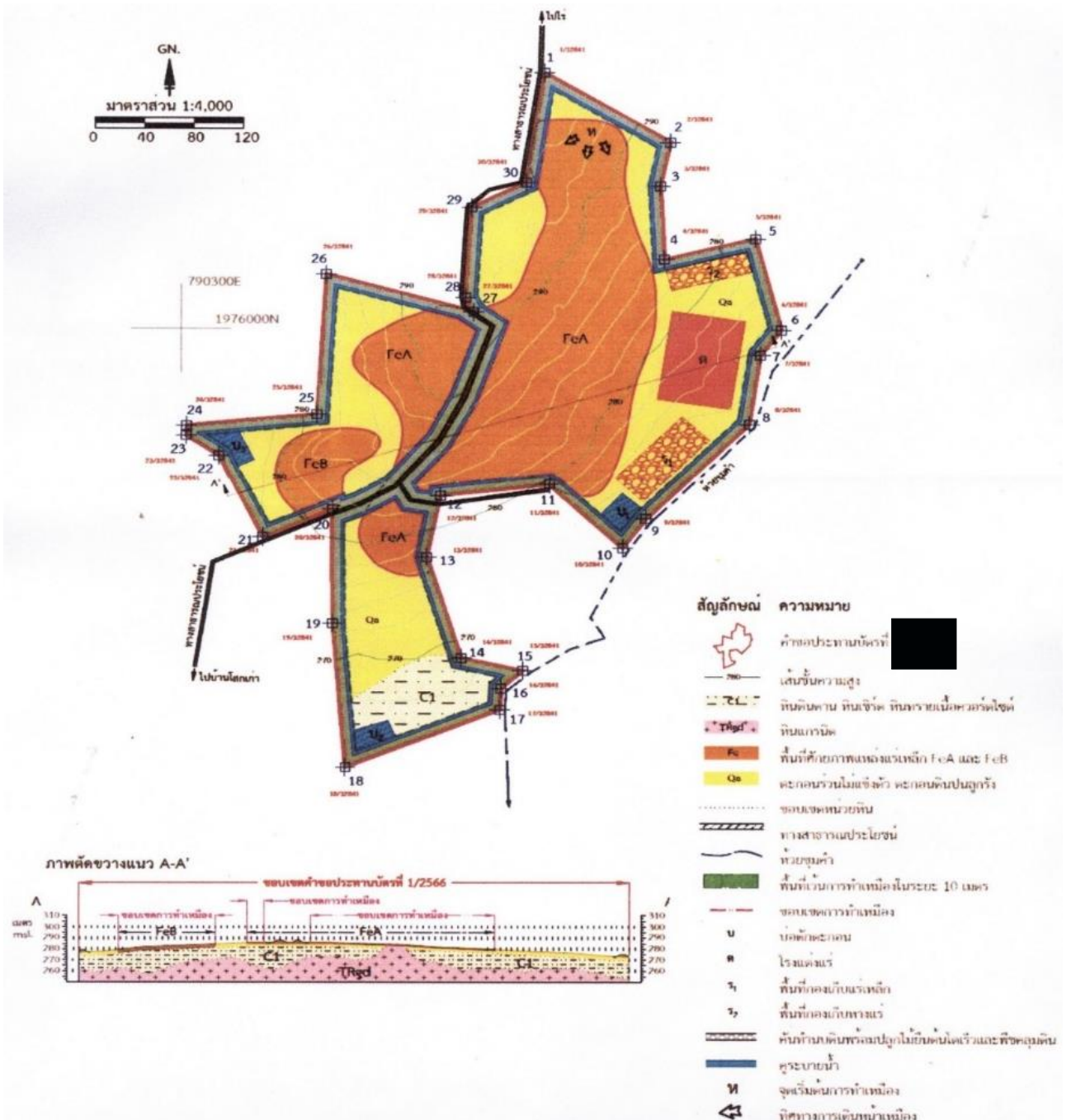
ก. คำขอประทานบัตรที่ [redacted] (อัตราการผลิต ๒๒,๐๐๐ เมตริกตันต่อปี) ตั้งอยู่ใน [redacted] อำเภอเชียงคาน มีเนื้อที่ ๗๔ ไร่ ๓ งาน ๗๑ ตารางวา โดยขอทับพื้นที่กรรมสิทธิ์ประเภทโฉนดที่ดินของผู้ขอเอง ๘ แปลง และของ [redacted] ๑ แปลง พื้นที่คำขอประทานบัตรอยู่ในเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง ตามแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) [redacted] (จังหวัดเลย) ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่ป่า (N) และทับพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๔ ตามการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ จำเป็นต้องศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในชั้นขอประทานบัตร เพื่อขอความเห็นจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) โครงการเหมืองแร่ ตามแนวทางของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในพื้นที่รัศมี ๓ กิโลเมตร (ภาพที่ ๑)

ภาพที่ ๑ แสดงที่ตั้งพื้นที่โครงการทำเหมืองแร่เหล็กและรัศมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม 3 กิโลเมตร

/ข. พื้นที่...

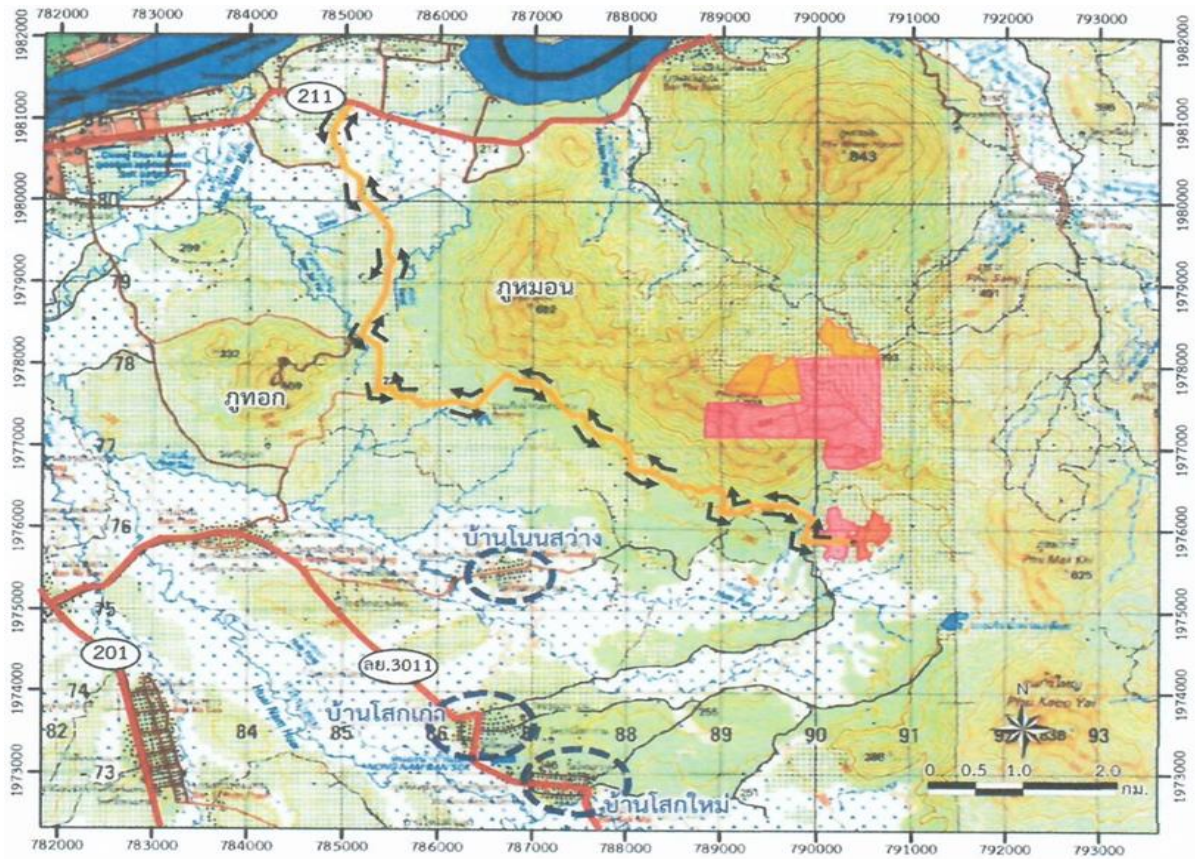
ข. พื้นที่คำขอประทานบัตรที่ [redacted] ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของ [redacted] เป็นพื้นที่ราบเชิงเขาหรือเนินลาดเอียงเล็กน้อย มีพื้นที่ทำเหมืองแร่ ๒ แห่ง ได้แก่ จุดที่ ๑ [redacted] เนื้อที่ ๒๗.๒ ไร่ ทำเหมืองแร่ลิก ๑.๑ เมตร จากระดับพื้นดินเดิม และจุดที่ ๒ [redacted] เนื้อที่ ๒.๕ ไร่ ทำเหมืองแร่ลิก ๓ เมตร จากระดับพื้นดินเดิม รวมพื้นที่ทำเหมืองแร่ ๒๙.๗ ไร่ (ภาพที่ ๒)

ภาพที่ ๒ แสดงแผนผังโครงการทำเหมืองแร่ [redacted]

ค. สภาพพื้นที่คำขอประทานบัตรส่วนใหญ่ไม่มีสภาพป่าไม้เหลืออยู่ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเพาะปลูกพืชล้มลุก เช่น ข้าวโพด ถั่ว มันสำปะหลัง อ้อย ปาล์ม และยางพารา โดยทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชน ส่วนทิศตะวันตกติดกับพื้นที่คำขอประทานบัตรที่ [redacted] ของบริษัท [redacted]

ง. บริเวณพื้นที่คำขอประทานบัตรไม่มีทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ อยู่ใกล้ในระยะ ๓๐๐ เมตร แต่มีห้วยขุมคำอยู่ใกล้บริเวณทิศตะวันออกและทิศใต้ ในระยะ ๕๐ เมตร บริเวณหลักหมายเลขเขตเหมืองแร่มุมที่ [redacted] และมุมที่ [redacted] มีลำห้วย [redacted] และสาขา อยู่ทางทิศตะวันออก พื้นที่คำขอประทานบัตรอยู่ห่างจากพื้นที่ชุมชนด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ ๓-๔ กิโลเมตร และมีทางสาธารณประโยชน์ [redacted] ที่ใช้สัญจรตัดผ่านเข้าออกเชื่อมไปยัง พื้นที่เกษตรกรรม (ภาพที่ ๓)

สัญลักษณ์ :

	พื้นที่โครงการ (คำขอ
ของบริษัท [redacted])		ทางหลวงหมายเลข 201		เส้นทางขนส่งแร่
	พื้นที่ประทานบัตรใกล้เคียง		ทางหลวงหมายเลข 211		ทิศทางการขนส่งแร่
	พื้นที่คำขอประทานบัตรใกล้เคียง		ทางหลวงชนบท ลย.3011		

ภาพที่ ๓ แสดงเส้นทางสัญจรบริเวณพื้นที่โดยรอบตามคำขอประทานบัตร

(๒) ประชากร อาชีพ วิถีชีวิต

บ้าน [REDACTED] มีประชากร ๖๓๙ คน และบ้าน [REDACTED]

[REDACTED] มีประชากร ๖๓๘ คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และรับราชการ

(๓) วิธีการทำเหมือง

ก. ทำเหมืองด้วยวิธีเหมืองเปิดแบบขั้นบันไดตามลักษณะภูมิประเทศ ในพื้นที่สะสมของแร่พลัด^๑ ใช้เครื่องจักรกลหนักเข้าช่วย ไม่ใช้วัตถุระเบิดในการผลิต โดยจะเริ่มเปิดการทำเหมืองแร่ตามการสะสมตัวของแร่เหล็กบริเวณพื้นผิวตามลักษณะภูมิประเทศที่ระดับ ๒๙๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ลดหลั่นจนถึงระดับ ๒๗๐ เมตร ไม่ใช้น้ำในกระบวนการทำเหมืองแร่ แต่จะใช้น้ำเพียงลดการฟุ้งกระจายของฝุ่นตามเส้นทางลำเลียงหินบริเวณหน้าเหมือง โดยใช้รถบรรทุกน้ำฉีดพรมตามบริเวณต่าง ๆ รวมทั้งเส้นทางรถยนต์และบริเวณที่อาจจะเกิดฝุ่นละอองภายในพื้นที่คำขอประทานบัตรเท่านั้น และจะสร้างคันทำนบดินและคูระบายน้ำล้อมรอบตามแนวเขตคำขอประทานบัตร พร้อมทั้งปลูกพืชคลุมดิน ต้นไม้ท้องถิ่นหรือไม้ยืนต้นโตเร็วบนสันคันทำนบดิน เพื่อเป็นฉากบังทัศนียภาพพื้นที่ทำเหมืองแร่

ข. โครงการเหมืองแร่ขอประทานบัตรเป็นเวลา ๖ ปี ทำเหมืองพร้อมทั้งฟื้นฟูพื้นที่ควบคู่กัน เมื่อถึงปีที่ ๖ จะปรับสภาพและฟื้นฟูพื้นที่ประทานบัตรทั้งหมด ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีนโยบายจัดจ้างประชาชนในพื้นที่ที่มีความสามารถเรื่องการประชาสัมพันธ์ การสื่อสาร รู้จักพื้นที่และมีอัตราเข้ากับชาวบ้านได้ดี มารับหน้าที่ประสานงานกับชุมชน

(๔) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการจัดทำรายงาน EIA ครั้งที่ ๑

ก. ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กำหนดพื้นที่ศึกษาครอบคลุมรัศมี ๓ กิโลเมตรตามแนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการเหมืองแร่ เป็นขอบเขตพื้นที่ศึกษาสำหรับโครงการ แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการและขอบเขตการศึกษา ขั้นตอนการศึกษา และจัดทำรายงานโดยเปิดเผยข้อมูลหลักในการศึกษา ประกอบด้วย รายละเอียดโครงการ ข้อมูลสภาพแวดล้อม การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ข. การรับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำรายงาน EIA แบ่งเป็น ๒ ส่วน โดยส่วนที่ ๑ เป็นการประชุมรับฟังความคิดเห็น ๒ ครั้ง และส่วนที่ ๒ เป็นการทำแบบสอบถามผู้มีส่วนได้เสีย ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น ๒ ครั้ง โดยทำหนังสือขอเข้าพบหน่วยงาน เพื่อให้ข้อมูลโครงการ และสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบกิจการ

/ค. การประชุม...

^๑ แร่พลัด หมายถึง แหล่งแร่ที่เกิดจากการผุพังของสายแร่หรือกระเปาะแร่ แล้วกระจายกระจายสะสมตัวอยู่ตามช่องเขาหรือในบริเวณที่ราบ ; สืบค้นจาก www.library.dmr.go.th, เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

ค. การประชุมรับฟังความคิดเห็น ๒ ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ ๑ เป็นการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอโครงการ และให้ทำแบบสำรวจว่าเห็นด้วยหรือไม่กับโครงการ และครั้งที่ ๒ เป็นการรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำรายงานมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ง. ผู้ถูกร้องที่ ๑ โดย

(บริษัทที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อม) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อจัดทำรายงาน EIA ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๗ ณ ศาลาประชาคม มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๑๙๑ ราย ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น ๑๒๒ ราย ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สำรวจ

ผลการรับฟังความคิดเห็นที่มีต่อโครงการพบว่า ร้อยละ ๓๖ เห็นด้วยเนื่องจากเป็นการสร้างงานในชุมชน และเป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ ร้อยละ ๒๓.๘ เห็นด้วยแต่ห่วงกังวลเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม น้ำเสีย และฝุ่นละออง ร้อยละ ๒๘.๗ ไม่เห็นด้วยเนื่องจากเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม และพื้นที่ทำเหมืองแร่อยู่ติดกับแหล่งต้นน้ำของประชาชนที่ใช้ทำการเกษตร ส่งผลต่อการดำรงชีวิตในหลากหลายมิติ และร้อยละ ๑๑.๕ ไม่แน่ใจเนื่องจากข้อมูลโครงการยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้ การแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม และการทำแบบสำรวจแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตีตราประกาศประชาสัมพันธ์ข้อมูลภายหลังการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ และยืนยันว่าไม่ได้แจกเงินหรือสิ่งของ เพื่อให้ประชาชนเห็นด้วยกับการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ อีกทั้งได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการเหมืองแร่

(๕) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการจัดทำรายงาน EIA ครั้งที่ ๒

ก. การจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๗ ณ มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๔๑๓ ราย ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น ๓๕๐ ราย สรุปผลการตอบแบบสำรวจความคิดเห็นต่อมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการได้ดังนี้

- มาตรการป้องกันฯ ด้านสภาพภูมิประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๘๘.๙ และไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑๑.๑ แต่ไม่ระบุข้อเสนอแนะ

- มาตรการป้องกันฯ ด้านคุณภาพอากาศ เห็นด้วย ร้อยละ ๘๙.๑ และไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐.๙ แต่ไม่ระบุข้อเสนอแนะ

/มาตรการ...

● **มาตรการป้องกันฯ ด้านเสียง** เห็นด้วย ร้อยละ ๘๙.๑ และไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐.๙ แต่ไม่ระบุข้อเสนอแนะ

● **มาตรการป้องกันฯ ด้านอุทกวิทยาและคุณภาพน้ำผิวดิน** เห็นด้วย ร้อยละ ๘๙.๔ และไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐.๖ แต่ไม่ระบุข้อเสนอแนะ

● **มาตรการป้องกันฯ ด้านทรัพยากรดิน** เห็นด้วย ร้อยละ ๘๙.๔ และไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐.๖ แต่ไม่ระบุข้อเสนอแนะ

● **มาตรการป้องกันฯ ด้านคมนาคม** เห็นด้วย ร้อยละ ๘๙.๔ และไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐.๖ แต่ไม่ระบุข้อเสนอแนะ

● **มาตรการป้องกันฯ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วมของประชาชน** เห็นด้วย ร้อยละ ๘๙.๔ และไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐.๖ แต่ไม่ระบุข้อเสนอแนะ

● **มาตรการติดตามตรวจสอบฯ** เห็นด้วย ร้อยละ ๘๙.๔ และไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐.๖ แต่ไม่ระบุข้อเสนอแนะ **สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมบางส่วน ร้อยละ ๔.๖ ไม่เห็นด้วยกับโครงการ** ทั้งนี้ ได้ตีตประกาศประชาสัมพันธ์ข้อมูลภายหลังการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๗

ข. บนหัวกระดาษของใบลงทะเบียนการเข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นทั้ง ๒ ครั้ง ได้ระบุไว้ชัดเจนในทุกหน้าว่า เป็นการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โครงการทำเหมืองแร่ [] ของบริษัท [] คำขอประทานบัตรที่ [] ตั้งอยู่ที่ [] อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

๒) ผู้ถูกร้องที่ ๒

(๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำขอประทานบัตรชนิดแร่เหล็ก ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ รับผิดชอบเป็นคำขอประทานบัตรที่ [] ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ โดยรังวัดกำหนดเขตคำขอประทานบัตรและคำนวณขึ้นรูปแผนที่แล้ว และส่งรายงานลักษณะธรณีวิทยาแหล่งแร่ แผนที่โครงการทำเหมืองแร่สำหรับคำขอประทานบัตรดังกล่าวให้สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต ๒ อุดรธานี เพื่อตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ และแจ้งผลการตรวจสอบว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะธรณีวิทยาแหล่งแร่ของพื้นที่และเหมาะสมตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ และรายงานลักษณะธรณีวิทยาแหล่งแร่ที่ได้รับการตรวจสอบแผนที่โครงการทำเหมืองแร่ มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ เห็นควรให้ใช้เป็นรายงานลักษณะธรณีวิทยาแหล่งแร่สำหรับคำขอดังกล่าว และผู้ถูกร้องที่ ๒ ประกาศการขอประทานบัตรที่ [] ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๖ แจ้งการยื่นขอประทานบัตร และให้ผู้มีส่วนได้เสียโต้แย้งคัดค้านตามสิทธิ และได้ปิดประกาศ ณ ที่ทำการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้

/เป็นไปตาม...

เป็นไปตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ต่อมากลุ่ม [REDACTED] มีหนังสือ คัดค้านการขอประทานบัตร ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๖ เนื่องจากห่วงกังวลถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น พร้อมแนบรายชื่อผู้ร่วมคัดค้าน แต่ต่อมากลุ่ม [REDACTED] มีหนังสือยกเลิกการคัดค้านดังกล่าว

(๒) เมื่อปิดประกาศคำขอประทานบัตรที่ [REDACTED] ครบกำหนดสามสิบวัน ประกอบกับเพื่อให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงปิดประกาศเชิญประชาชน เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น และจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชน ตามความในมาตรา ๕๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ณ [REDACTED] อำเภอเชียงคาน โดยผู้ร่วมรับฟังความคิดเห็นเป็นประชาชนที่อยู่ห่างจากแนวเขต คำขอประทานบัตรเป็นระยะ ๕๐๐ เมตร ได้แก่ [REDACTED] รวมทั้งสิ้น ๒๔๙ คน ซึ่งเป็นการอภิปรายสาธารณะ เริ่มจากผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงข้อมูลที่เกี่ยวข้องและ ทำความเข้าใจกับผู้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็น และให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงรายละเอียดโครงการ และ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น ข้อห่วงกังวล ข้อเสนอแนะ และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๓) ผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดประกาศรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นของ ชุมชน และมีหนังสือ ที่ ลย ๐๐๓๔(๔)/๒๔๙ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๗ ส่งรายงานผลการรับฟังความคิดเห็น และข้อมูลการคัดค้านคำขอประทานบัตรเหมืองแร่ของผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่ตามเรื่องร้องเรียน ไปยังกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) เพื่อประกอบการพิจารณาอนุญาตแล้ว ทั้งนี้ สถานะของโครงการอยู่ระหว่างการจัดทำรายงาน EIA (ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๗) เมื่อรายงาน EIA ได้รับความเห็นชอบจาก คชก. แล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๒ จะส่งข้อมูลไปยัง กพร. เพื่อพิจารณาอนุญาต ประทานบัตรต่อไป

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเลย

พื้นที่ที่ยื่นขอประทานบัตรเหมืองแร่เหล็กเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์ที่เปลี่ยนแปลง แต่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๔ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ มีลำห้วย [REDACTED] และสาขาอยู่ ๓ ด้านของแปลงที่ขอประทานบัตร ได้แก่ ด้านทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก อยู่ห่างจากที่ชุมชนด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ ๓ - ๔ กิโลเมตร ไม่ปรากฏหลักฐานว่าอยู่ใกล้กับ พื้นที่ป่าชุมชน

๒) อำเภอเชียงคาน

พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเชียงคานเป็นภูเขาสลับกับที่ราบเชิงเขา บางส่วนเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ [REDACTED] มีผู้ประกอบการเหมืองแร่ในอำเภอ เชียงคาน ๗ แห่ง เรื่องร้องเรียนที่พบ ได้แก่ ปัญหาฝุ่นละออง น้ำจากเหมืองแร่ไหลเข้าพื้นที่การเกษตร

/และถนน...

และถนนชำรุดเสียหายจากระบบรถบรรทุก ทั้งนี้ ผู้ประกอบการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว และอำเภอเชียงคานได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน กรณีการขอประทานบัตรเพื่อประกอบกิจการเหมืองแร่เหล็กของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งในประเด็นความโปร่งใสในการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและชุมชน ได้แจ้งไปยังผู้ถูกร้องที่ ๒ พร้อมความเห็นให้เชิญประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลายเปิดกว้างและรอบด้าน ส่วนประเด็นการแจกเงินหรือสิ่งของ ไม่พบว่ามีกรกระทำดังกล่าว ทั้งนี้ เห็นควรให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบจัดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึง รอบด้าน สร้างการรับรู้และให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากเหมืองแร่ เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อห่วงกังวลของประชาชน รวมถึงลดความขัดแย้งในพื้นที่ต่อไป

๓) สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต ๔ (ขอนแก่น)

พื้นที่ที่ประกอบกิจการเหมืองแร่ตามเรื่องร้องเรียนอยู่ใกล้กับห้วย [REDACTED] ที่เป็นแหล่งต้นน้ำ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนน้ำบาดาล ซึ่งควรตรวจสอบคุณภาพน้ำบาดาลทั้งก่อนและหลังการประกอบกิจการเหมืองแร่ รวมถึงต้องตรวจสอบวิเคราะห์คุณภาพดิน คุณภาพน้ำผิวดินอย่างต่อเนื่อง เปรียบเทียบเป็นรายปี รายเดือน หรือรายฤดู จะเห็นค่าความถี่มากขึ้น เพื่อนำไปตรวจสอบและพิจารณาว่ามีการปนเปื้อนหรือไม่ ปนเปื้อนอยู่บนผิวดิน ในดิน น้ำผิวดิน หรือในน้ำบาดาล ระดับต้นหรือลึกเพียงใด และมีข้อเสนอแนะให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ควรขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อสังเกตการณ์และเฝ้าระวังด้านคุณภาพน้ำบาดาล โดยติดตามชั้นน้ำในแต่ละช่วงความลึก รวมทั้งควรประเมินปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ว่ามีมากน้อยเพียงใด ขนาดของบ่อดักตะกอนเพียงพอต่อการรองรับน้ำในช่วงฤดูฝนหรือไม่ เพื่อป้องกันการล้นทะลักของน้ำจากบ่อดักตะกอน และปนเปื้อนออกสู่พื้นดินและแหล่งน้ำภายนอก

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เข้าร่วมสังเกตการณ์การจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชน ที่จัดโดยผู้ถูกร้องที่ ๒ พบว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เชิญประชาชนที่อาศัยอยู่ห่างจากแนวเขตคำขอประทานบัตรในระยะ ๕๐๐ เมตร ได้แก่ [REDACTED] เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็น โดยผู้ถูกร้องทั้งสองร่วมกันให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดการทำเหมืองแร่ ขอบเขตและพื้นที่การทำเหมืองแร่ วิธีการทำเหมืองแร่ การใช้แหล่งทรัพยากรและสาธารณูปโภคร่วมกับชุมชน ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อห่วงกังวล ข้อเสนอแนะ และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างเปิดกว้างรอบด้าน ซึ่งประชาชนมีความห่วงกังวลเกี่ยวกับการใช้เส้นทางขนส่งแร่ร่วมกับชุมชน ผลกระทบจากฝุ่นละอองผลกระทบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติที่ใช้ทำการเกษตร และการจ้างงานคนในพื้นที่

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อประกอบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรณีการจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชนโดยผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อประกอบการให้อนุญาตประทานบัตร โดยเร่งรัดขั้นตอน และพื้นที่ทำเหมืองแร่ยังไม่ชัดเจน รวมทั้งมีการแจกเงินให้แก่ประชาชนเพื่อจูงใจให้เห็นด้วยกับการทำเหมืองแร่หรือไม่ อย่างไร โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๑ ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานรัฐ และมาตรา ๔๓ (๒) และ (๓) ได้รับรองสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งสามารถเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน

ตามมาตรา ๕๗ (๒) เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการให้เกิดการอนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าว

ทั้งนี้ มาตรา ๕๘ ยังได้วางหลักไว้ในกรณีที่รัฐจะดำเนินการใดหรือรัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยบุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาต และรัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด

นอกจากนี้ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๑ ยังได้ให้การรับรองสิทธิในการร่วมพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการจัดการโรคภัยและทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องไม่ลดทอนวิถีชีวิตของประชาชน และตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกัน

๓.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบรับฟังได้ว่า

๓.๒.๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำขอประทานบัตรที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ [REDACTED] ในพื้นที่ [REDACTED] อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีเนื้อที่ ๗๔ ไร่ ๓ งาน ๗๑ ตารางวา อยู่ในเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง ตามแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ฉบับที่ ๒ สภาพพื้นที่ คำขอประทานบัตรส่วนใหญ่ไม่มีสภาพป่าไม้ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเพาะปลูก อยู่ห่างจากพื้นที่ชุมชน ประมาณ ๓ - ๔ กิโลเมตร ไม่มีทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะอยู่ในระยะ ๓๐๐ เมตร แต่มีห้วยชุมคำ อยู่ติดกับพื้นที่ประทานบัตร ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำของชุมชน ไหลไปยังลำห้วยสาขาที่ประชาชนใช้น้ำ ในการทำเกษตรกรรม ผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบกิจการเหมืองแร่ด้วยวิธีเหมืองเปิดแบบชันบันได โดยใช้ เครื่องจักรกลหนัก ไม่ใช้วัตถุระเบิด และไม่ใช้น้ำในกระบวนการทำเหมือง แต่ใช้น้ำเพื่อลดการฟุ้งกระจาย ของฝุ่นละอองเท่านั้น โดยทำเหมืองแร่เป็นเวลา ๖ ปี พร้อมทั้งฟื้นฟูพื้นที่ควบคู่กันไป

๓.๒.๒ ต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๒ ประกาศการยื่นขอประทานบัตรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๖ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียโต้แย้งหรือคัดค้านตามสิทธิที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และ [REDACTED] มีหนังสือคัดค้าน การประทานบัตรดังกล่าว ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๖ เนื่องจากห่วงกังวลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จากนั้นมีผู้ใช้ชื่อกลุ่ม [REDACTED] แต่มีใช้กลุ่มของผู้ร้อง ทำหนังสือแจ้งยกเลิกการคัดค้าน ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๗

๓.๒.๓ โครงการเหมืองแร่ของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการทำเหมืองประเภทที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๓^๒ จะต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือ การดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๖ ข้อ ๓^๓ และผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการขอประทานบัตรและจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชน

/ตามพระราชบัญญัติ...

^๒ มาตรา ๕๓ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการแร่และการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการแร่ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศเพื่อแบ่งการทำเหมืองออกเป็นสามประเภท ดังนี้

๑.ล๑ ๑.ล๑

(๒) การทำเหมืองประเภทที่ ๒ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกินหกไร่ยี่สิบห้าไร่ ให้อธิบดี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่เป็นผู้ออกประทานบัตร

๑.ล๑ ๑.ล๑

^๓ ข้อ ๓ ให้โครงการ กิจการ หรือการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาต ตามขนาดที่กำหนดไว้ใน เอกสารท้ายประกาศ ๓ และ ๔ เป็นโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการซึ่งผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตต้องจัดทำรายงาน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น หรือรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แล้วแต่กรณี

ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๖^๔ ประกอบกฎกระทรวงการขอและการออกอาญาบัตร และประทานบัตร พ.ศ. ๒๕๖๔ และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการ รับฟังความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งกำหนดให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ เมื่อได้รับคำขอประทานบัตรและรังวัดกำหนดเขตพื้นที่ ประทานบัตรแล้ว ให้ประกาศการขอประทานบัตรของผู้ยื่นคำขอ โดยปิดประกาศเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า สามสิบวัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องคัดค้าน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการปิดประกาศแล้ว ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชน และในกรณีที่ประชาชน ในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมืองแร่ ผู้ออกประทานบัตรอาจสั่งให้ทำประขามติของประชาชนในพื้นที่ ที่ขอประทานบัตรก็ได้

๓.๓ กรณีการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อประกอบการจัดทำรายงาน EIA ของผู้ถูกร้องที่ ๑ พิจารณาแล้วเห็นว่า

๓.๓.๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อจัดทำรายงาน EIA ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๗ และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๗ โดยกำหนด ขอบเขตพื้นที่ศึกษาครอบคลุมรัศมี ๓ กิโลเมตร แสดงตำแหน่งที่ตั้งโครงการและขอบเขตการศึกษา รวมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดโครงการ สภาพแวดล้อม การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มาตรการป้องกันแก้ไขและติดตามผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อห่วงกังวล ข้อเสนอแนะต่อมาตรการป้องกันแก้ไขและติดตามผลกระทบสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง ในการลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อจัดทำรายงาน EIA ทั้ง ๒ ครั้ง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ระบุไว้ในใบลงทะเบียนทุกหน้าว่าเป็นการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน EIA โครงการทำเหมืองแร่เหล็กของบริษัท ██████████ ทั้งนี้ การรับฟังความเห็นของประชาชน เพื่อจัดทำรายงาน EIA แบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ เป็นการจัดรับฟังความคิดเห็น และให้ ผู้เข้าร่วมรับฟังทำแบบสำรวจว่าเห็นด้วยหรือไม่กับโครงการ และส่วนที่ ๒ เป็นการทำแบบสอบถาม

/ผู้มี...

^๔ มาตรา ๕๖ เมื่อได้รับคำขอประทานบัตรแล้ว ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ กำหนด เขตพื้นที่ประทานบัตรโดยวิธีการรังวัดหรือวิธีการอื่นใดตามมาตรา ๑๑๙

เมื่อได้กำหนดเขตพื้นที่ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ประกาศ การขอประทานบัตรของผู้ยื่นคำขอโดยปิดประกาศเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวันไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงาน เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่ทำการองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่มีการยื่นขอประทานบัตร เมื่อครบกำหนดเวลาให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จัดให้มีการรับฟัง ความคิดเห็นของชุมชนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ในกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ ข้อยุติ จะสั่งให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จัดให้มีการทำประขามติของประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร โดยผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายก็ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และค่าใช้จ่ายในการทำประขามติ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ผู้มีส่วนได้เสีย โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้จัดทำหนังสือขอเข้าพบหน่วยงาน เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ ดังนั้น จึงรับฟังได้ว่าในการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่การทำเหมืองแร่ รายละเอียดโครงการ วิธีการทำเหมือง ผลกระทบจากการประกอบกิจการ และมาตรการป้องกันแก้ไขและติดตามผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยครบถ้วน และมีได้เป็นการเร่งรัดขั้นตอนเพื่อไม่ให้ประชาชนทราบข้อมูลหรือให้ทราบข้อมูลได้ไม่ครบถ้วน

๓.๓.๒ สำหรับประเด็นการแจกเงินประชาชนเพื่อให้เห็นชอบต่อการทำเหมืองแร่ พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑) กลุ่ม [REDACTED] มีหนังสือลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๖ คัดค้านการขอประทานบัตรของผู้ถูกร้องที่ ๑ จากนั้นมีผู้ใช้ชื่อกลุ่ม [REDACTED] ซึ่งมีใช้กลุ่มของผู้ร้อง ทำหนังสือลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๗ ขอยกเลิกหนังสือการคัดค้านฉบับแรก ซึ่งบุคคลที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างมาทำหน้าที่ประสานงานกับชุมชน ให้การยอมรับว่าเป็นผู้จัดทำหนังสือ นั้น โดยไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่ม [REDACTED] ทั้งนี้ ประชาชนที่มีรายชื่อและลายมือชื่อท้ายหนังสือยกเลิกการคัดค้านหลายราย ให้ข้อมูลว่าไม่ทราบเรื่องมาก่อน และไม่ได้นำลายมือชื่อตามที่ปรากฏ

๒) จากหลักฐานที่เป็นคลิปเสียงและคลิปวิดีโอเชื่อได้ว่า มีการจ่ายเงินให้กับประชาชนโดยบุคคลในชุมชน ซึ่งเป็นเงินจากผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ให้แจกจ่ายครอบครัวละ ๕๐๐ บาท เพื่อเข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นและให้ความเห็นชอบต่อการทำเหมืองแร่ อีกทั้งมีการเจรจาให้ประชาชนถอนชื่อการคัดค้าน โดยจะให้เงินตอบแทนคนละ ๑,๐๐๐ บาท ซึ่งพบว่ามี การจ่ายเงินจริง รวมทั้งมีการเสนอจ่ายเงินให้กับตัวแทนกลุ่ม [REDACTED] ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อถอนรายชื่อการคัดค้าน แต่ตัวแทนกลุ่ม [REDACTED] ไม่ได้รับเงินนั้น

๓) ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้เงินผ่านบุคคลซึ่งอยู่ในชุมชน และนำไปแจกประชาชนผู้มีส่วนได้เสียที่เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อจัดทำรายงาน EIA ซึ่งการจัดรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวเป็นการให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับโครงการหรือไม่ ประกอบกับมีข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชักจูงประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการ โดยการจ่ายเงินเพื่อให้ถอนชื่อการคัดค้าน จึงเชื่อได้ว่าการแจกเงินดังกล่าว เป็นไปเพื่อจูงใจหรือตอบแทนให้ประชาชนหรือผู้เข้าร่วมเห็นด้วยกับโครงการ ทำให้การรับฟังความคิดเห็นไม่โปร่งใส ส่งผลต่อความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น และกระทบต่อผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จึงเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อดำเนินการต่อไป

๓.๔ กรณีการจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชนโดยผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อประกอบการให้อนุญาตประทานบัตร ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตรพ.ศ. ๒๕๖๑ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชน เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ซึ่งได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบ

กิจการเหมืองแร่ รายละเอียดโครงการ ที่ตั้งพื้นที่เหมืองแร่ และผลกระทบจากการประกอบกิจการ โดยเชิญประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อห่วงกังวลและข้อเสนอแนะ ประกอบกับเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เข้าร่วมสังเกตการณ์การจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชนแล้วพบว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ชี้แจงรายละเอียดพื้นที่การทำเหมืองแร่ การใช้แหล่งทรัพยากรและสาธารณูปโภคร่วมกับชุมชน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมทั้งให้ประชาชนผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างเปิดกว้างรอบด้านแล้ว และได้ส่งรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน พร้อมทั้งข้อมูลการคัดค้านคำขอประทานบัตรเหมืองแร่ของผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่ไปยัง กพร. เพื่อพิจารณาต่อไปแล้ว จึงมิได้เป็นการเร่งรัดขั้นตอนเพื่อไม่ให้ประชาชนทราบข้อมูลส่วนประเด็นการแจกเงินประชาชนเพื่อให้ความเห็นชอบต่อการทำเหมืองแร่ ไม่พบว่ามีกรกระทำดังกล่าวในการจัดรับฟังความคิดเห็นของผู้ถูกร้องที่ ๒ **ในชั้นนี้จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน**

๓.๕ อย่างไรก็ตาม แม้การยื่นขอประทานบัตรประกอบกิจการเหมืองแร่จะเป็นเสรีภาพในการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการ แต่การพิจารณาคำขอประทานบัตรต้องคำนึงถึงสิทธิของบุคคลและชุมชนที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองให้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกรณีตามคำร้องนี้ประชาชนมีข้อห่วงกังวลในประเด็นผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และแหล่งน้ำธรรมชาติ เนื่องจากพื้นที่ที่จะประกอบกิจการเหมืองแร่อยู่ติดกับห้วย [REDACTED] ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคและการเกษตรของประชาชน การประกอบกิจการเหมืองแร่ในบริเวณพื้นที่แหล่งต้นน้ำจึงเสี่ยงต่อการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม และอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวได้ ดังนั้น จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) และกรมทรัพยากรธรณี เพื่อดำเนินการต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๔๗/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ จึงมีมติดังนี้

๔.๑ กรณีการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อประกอบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) ของผู้ถูกร้องที่ ๑ มีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากมีข้อเท็จจริงที่เชื่อได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ แจกเงินให้แก่ประชาชนเพื่อจูงใจหรือตอบแทนในการให้ความเห็นชอบต่อการทำเหมืองแร่

๔.๒ กรณีการจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชนโดยผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อประกอบการให้อนุญาตประทานบัตร ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร พ.ศ. ๒๕๖๑ ในชั้นนี้ยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๓ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และกรมทรัพยากรธรณี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๔.๓.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อประกอบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ใหม่ โดยให้ประชาชนและชุมชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง มีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย เปิดกว้างและรอบด้าน รวมทั้งรับฟังข้อห่วงกังวลและข้อเสนอแนะของประชาชน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในอนาคตหากมีการประกอบกิจการเหมืองแร่ในพื้นที่ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๓.๒ มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และกรมทรัพยากรธรณี ร่วมกันทบทวนการกำหนดเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองแร่เหล็ก ในพื้นที่ ██████████ เชียงคาน จังหวัดเลย ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ เนื่องจากเขตแหล่งแรดังกล่าวเป็นแหล่งต้นน้ำของลำน้ำสาขาตามธรรมชาติที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนทั้งในดิน น้ำบาดาล และน้ำผิวดิน การประกอบกิจการเหมืองแร่ในพื้นที่ดังกล่าวจึงอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ โดยให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว

/๔.๔ ให้ส่ง...

๔.๔ ให้ส่งรายงานผลการตรวจสอบนี้ไปยังสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ในฐานะหน่วยงานที่ให้ความเห็นในรายงาน EIA เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

